

МИЛАН ПОПАДИЋ,
НАЧЕЛНИК УПРАВЕ ЗА ОДБРАНУ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

ПОНОВО НА ПОЧЕТКУ

Цивилна заштита окончава велику битку са воденом стихијом. Прави је тренутак да се доврши и започети посао на њеном адекватном позиционирању у систему одбране. За то су потребни храбри, али суптилни потези ради стварања ефикасног система заштите и спасавања, према савременим европским решењима у тој области.

Респектабилан систем цивилне заштите створен је у овој земљи у оквиру раније подруштвљене функције општенародне одбране. И док је тај систем, после распада СФРЈ, другима служио као основа за осавремењивање, код нас је разграђен и законски и у пракси. Словенци сада у Партнерству за мир и НАТОу држе курсеве другима из те области, а ми смо, према речима нашег саговорника Милана

Попадића, начелника Управе за одбрану Републике Србије, поново на почетку. Велика штета је направљена, и док паметни људи уче на туђим грешкама, ми нисмо учили ни на сопственим! Зато заостајемо, организационо и функционално, иако имамо довољно стручности и капацитета који нису мали.

Господине Попадићу, окончава се велика активност на одбрани од поплава. Непосредно пре тога имали смо силне проблеме са клизиштима у централној Србији, а нисмо заборавили ни велики плавни талас који је прошлог пролећа прошао кроз средњи Банат. Непријатно искуство?

– Заиста смо још од пролећа прошле године суочени са врло интензивним ризицима и претњама, углавном везаним за елементарне непогоде које су угрозиле становништво и материјална добра. То што се на Тамишу десило прошле године могло би се назвати панонским цунамијем, а стручњаци ту ретку појаву сврставају у категорију стогодишњих вода. Специфично је то што проблем није била вода која се нагомилала у кориту реке Тамиш. Због одређених проблема и неогдговарајуће сарадње између водопривреда Србије и Румуније дошло је до неочекиваног пробоја насипа у Румунији. Тада смо били суочени са плавним таласом који се кретао фронтално преко атара, преко поља, и врло озбиљно угрозио насеља Јаша Томић, Сечањ и Међу. У заштити и спасавању људи и имовине пресудну помоћ пружили су припадници Војске.

Таман смо били у ситуацији да та искуства сумирамо и уградимо у пројекте будућег система цивилне заштите, када смо пролетос изненада суочени са великим проблемима изазваним клизиштима, највише на територији централне Србије, са чиме до сада нисмо имали веће искуство. На територији Србије регистровано је укупно 3.069 клизишта, која су непосредно угрозила 966 насеља. Како несрећа никад не иде сама, клизишта су била праћена поплавама у водотоцима у централној Србији, првенствено у комплетном сливу Мораве и Колубаре, а једним делом у савским притокама у мачванском округу. Имали смо и велики број поплавлених насеља.

Какве су штете од клизишта и тих поплава?

– Клизшта су оштетили 2.300 стамбених објеката, 639 путева и 17 мостова у централној Србији. Поплавлено је 213 насељених места, вода је продрла у 6.000 стамбених објеката, а поплаве су оштетиле 73 пута и 38 мостова.

Какав је био организовани одговор државе на ту ситуацију?

– Ангажовали смо 97 штабова цивилне заштите, са укупно 634 припадника за интервентне акције заштите и спасавања. Ангажоване су и 134 специјализоване екипе цивилне заштите, највише за спасавање на води, са укупно 700 чланова, тако да је у свим тим активностима било ангажовано негде око 2.000 припадника цивилне заштите. То су припадници јединица и штабова, али су у овим активностима ангажоване и бројне организације, службе, предузећа и институције које су опремљене и оспособљене за заштиту и спасавање, као што су грађевинске фирме, комунална предузећа, професионалне ватрогасне јединице и добровољна ватрогасна друштва. Истичем рад екипа Црвеног крста, које су одлично опремљене и оспособљене за деловање у ванредним ситуацијама.

На отклањању последица клизишта, поплава и подземних вода у марту и априлу ове године у централној Србији била је ангажована 81 организациона јединица Управе за одбрану, са укупно 238 запослених.

ВОЈНИЦИ НА ЦИВИЛНОМ СЛУЖЕЊУ ВОЈНОГ РОКА

У Новом Саду дневно је било ангажовано у просеку 470 војника на цивилном служењу војног рока, који су пунили џакове са песком. Дневно је пуњено између двадесет и тридесет хиљада џакова.

У потпуности поштујући институт приговора савести, ти младићи су на прави начин укључени у систем заштите и спасавања и дали су потпун допринос у минулој ванредној ситуацији.

То потврђује исправност предлога већ стављених у пројекте развоја цивилне заштите, у коме значајан кадровски капацитет треба да представљају управо младићи на цивилном служењу. Они би се током служења обучавали за различита деловања у ванредним ситуацијама и укључивали, по потреби, у акције заштите и спасавања. После војног рока они би били у резервном саставу јединица цивилне заштите, што би подмладило и ревитализовало ту структуру.

УЧЕШЋЕ ВОЈСКЕ

У ОДБРАНИ ОД ПОПЛАВА

У одбрани од поплава и санацији клизишта, од 15. марта до 27. априла, према подацима Министарства одбране Србије и Црне Горе, било је ангажовано 9.645 припадника Војске СЦГ, а међу њима су и 4.372 обвезника која служе цивилни војни рок.

Припадници Војске били су прво ангажовани на санацији клизишта у општини Алексинац, а потом су радили на изградњи и одржавању насипа у Новом Саду, Новом Бечеју, Сенти, Кањижи, Ковину, Београду, Панчеву, Смедереву, Зрењанину, Великом Градишту, Голупцу, Неготину, на локацији код Жабалског моста и у селу Иваново.

У акцијама је кориштено 290 теренских и 149 пловних возила. За ангажовање у одбрани од поплава и санацију клизишта Војска је користила средства за редовно финансирање својих активности у износу од 2.699.145 динара.

ЦЕНТРИ ЗА ОБУКУ

Некадашњи Центар за обуку кадрова цивилне заштите “13. мај” у Батајници у саставу је Управе за одбрану и поново ће бити стављен у функцију. Рачунамо и на Центар АБХО у Крушевцу, који може и треба да израсне у регионално средиште за обуку у случају хемијских акцидената.

У тим центрима планирано је и обучавање војника на цивилном служењу војног рока.

ОБЈЕДИЊАВАЊЕ ПОСЛОВА

У току је активност на обједињавању послова Управе за одбрану Србије, Управе за цивилну заштиту у Сектору за људске ресурсе и дела послова Управе за обавезе одбране везаних за евидентирање и упућивање регрута на одслужење војног рока и вођење резервног састава. Ту је и комплетан посао везан за цивилно служење војног рока. Посао Радне групе која ради на том обједињавању олакшан је професионалним односом осталих учесника према добијеном задатку, у коме је на првом месту рационалност и функционалност будућих решења.

РЕОРГАНИЗАЦИЈА

Радикално смо смањили број запослених, што је Управу довело на ивицу функционисања. Остали смо без 655 људи, а то је више од 50 посто од ранијег укупног броја запослених. Новом систематизацијом успели смо да направимо оптимални минимум броја запослених. То је добар израз, који нам враћа изгубљену равнотежу и омогућава да делујемо.

У жеку активности на решавању проблема клизишта и поплава у централној Србији суочили смо се са незабележено високим водостајима на панонским рекама?

– Од почетка априла порастао је водостај на Дунаву и Тиси, што се одразило на пораст водостаја и на Сави. Забележени су рекордни водостаји на тим рекама. На Дунаву у Земуну измерен је до сада највећи водостај од 783 сантиметра, који превазилази претходни рекорд из 1981. године од 757 сантиметара. На Тиси код Новог Кнежевца највећи ниво водостаја од 912 сантиметара забележен је 1970. године, а сада је износио 932 сантиметра. И Сава је у Београду оборила рекорд из 1981, када је забележено 718 сантиметара, а сада је за 20 сантиметра била виша – 738 сантиметара.

Овако високи водостаји угрозили су 146 насеља, у којима је поплавлено 4.599 стамбених објеката, из којих је због опасности по живот евакуисано око 1000 грађана. Огромна штета нанета је пољопривредном земљишту, највише у Војводини, где је под водом било око 132.000 хектара.

Најугроженији је био Средњобанатски округ, са седиштем у Зрењанину, где је угрожено 2.190 стамбених објеката, а под водом се нашло око 28.000 хектара обрадивог земљишта. Највећи број евакуисаног становништва био је у општини Гроцка, где је из Винче, Ритопека и саме Гроцке евакуисано 400 лица.

Опасност је углавном прошла. Једно нежељено искуство послужило је за боља решења у будућим ванредним ситуацијама?

– Најпре о Војци. Њено место у оваквим ситуацијама је незаобилазно, помоћ драгоцена, а капацитети важни и треба их плански укључити у активности. Она је један од најважнијих сегмената, носећи стуб заштите и спасавања. Тако је било и прошле и ове године. Видело се да је Војска спремна да оствари ту своју мисију. Али погрешно је рачунати на њене припаднике као на физичку радну снагу. Капацитети знатно превазилазе тај ниво. Она се мора укључити још од планирања, па у руковођење и, наравно, у саме акције.

Друго, немерљив је допринос људи из водопривредних организација. "Воде Војводине" и "Србијаводе" стручно су планирале и руководиле мерама и активностима на заштити од поплава, а цивилна заштита пружила је стручну логику.

ОРГАНИЗАЦИЈА

Управа за одбрану Републике Србије, по још важећем Закону о одбрани из 1994. године, има седиште у Министарству одбране. На терену има једно покрајинско одељење, четири градска и 21 окружно одељење у свим окрузима у Србији. У свакој општини Управа има организационе јединице које се, зависно од величине општине, броја запослених и обима послова крећу од реферата до одсека.

У структури Управе функционишу и центри за обавештавање. Они су информативна окосница система за ванредне ситуације.

УНИШТАВАЊЕ

НЕЕКСПЛОДИРАНИХ СРЕДСТАВА

То је посебан проблем због изузетно скромних средстава којима располажемо. А годишње имамо између 600 и 700 пријава нових неексплодираних убојних средстава. Само од 1. јануара тај број је 615. У овој години уништили смо укупно 106 неексплодираних средстава. Тиме се тренутно бави само један пиротехничар, уместо пет, колико је предвиђено у нашем централном тиму, а планирамо да имамо још око десетак оперативних тимова широм Србије.

Велики допринос дало је и Министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства, које је у заштити од поплава имало изузетну улогу. То министарство донело је Оперативни план заштите од поплава за 2006. годину, и то је био наш полаз у свим тим активностима.

Кака оцењујете целокупни систем заштите и спасавања?

– Ми нисмо задовољни садашњим степеном опремљености и обучености за заштиту и спасавање. Будимо отворени, ова држава још увек нема плански организован одговор на ризике, претње и удесе који угрожавају или могу да угрозе становништво и материјална добра. Основни недостатак јесте системски закон који би у целисти регулисао место, улогу, права и обавезе свих учесника у ванредним ситуацијама, али и начин руковођења и санкције за неизвршавања обавеза утврђених законом. Тако бисмо могли да применимо санкције према оним грађанима који се у овој тешкој ситуацији нису одазивали на позиве, или су чак односили џакове са песком...

Треба се суочити са објективном нефункционалношћу и нерационалношћу садашњег функционалног, организационог и управног модела цивилне заштите. Имамо један распарчан систем, у коме је цивилна заштита у министарству силе које се зове Министарство одбране, противпожарна полиција као окосница интервентних снага је у другом министарству силе, а то је Министарство унутрашњих послова, а екипе за реаговање на хемијске акциденте у саставу Министарства за заштиту животне средине... Јавно предузеће за склоништа, некад формирано да буде логистика систему заштите и спасавања, сада је изван те структуре и нема никаквих материјално-финансијских инјекција из тог предузећа!

Која решења предлагате?

– Ту област треба регулисати тако да целокупну надлежност у кризним ситуацијама преузме Влада, с тим што би један део пренела на локалну самоуправу, јер све зависи од брзине и ефикасности првог одговора на удесе. Интегрисани систем подразумева концентрацију свих послова и служби, али и прецизно разграничење надлежности.

Менаџмент, односно управљање кризним ситуацијама треба да буде у једном самосталном органу државне управе, везаном непосредно за Владу. У плану је да се формира и републички штаб цивилне заштите као оперативно-стручни орган Владе. У будући систем треба укључити све структуре које се заштитом и спасавањем баве као редовном делатношћу. Дакле, не правимо паралелан систем, силне јединице обучене у плаве униформе које ће урадити оно што не могу предузећа, организације и службе чији је то основни посао. Ускоспецијализоване јединице формираћемо тамо где оценимо да је то потребно.

Једна од идеја јесте стварање интервентних оперативних центара, база цивилне заштите, где бисмо имали професионално језгро од највише педесетак припадника, који ће представљати мобилне интервентне снаге за кризне ситуације. У тим центрима обављали бисмо и неке друге активности, као што је обука припадника цивилне заштите, затим војника на цивилном служењу, а ту бисмо вршили и ремонт наше опреме, и слично. Наглашавам и неопходност едукације становништва као основе за личну и узајамну заштиту, тако да свако зна шта треба да чини у одређеној ситуацији.

Има ли отпора таквом виђењу?

– Важно је истаћи да се замишљени модел уклапа у реформу државне управе, а реформом целокупног система одбране стварају се и услови за реформу цивилне заштите. Бићу отворен и рећи ћу да имамо отпоре. Оне појединачне, који би да сачувају стечене привилегије, али са таквима је лакше. Већи проблем су они невидљиви отпори, у институцијама, где се декларативно подржавају промене, али је евидентно да прокламоване замисли у Стратегији одбране и Белој књизи још нисмо реализовали.

Наш циљ јесте рационалнија цивилна заштита, са толико много организација колико је потребно и онолико мало колико је могуће да бисмо одговорили нашим основним обавезама. ■

Раденко МУТАВИЋ
Снимио Горан СТАНКОВИЋ

Концерт поводом Дана Гардијске бригаде

ОНАКО КАКО ДОЛИКУ ЈЕ

У Дому Војске СЦГ “Топчидер” свечаним концертном Репрезентативног оркестра гарде обележен је 6. мај – Дан Гардијске бригаде

Познаваоце историје гарде уопште не чуди што је управо концертном прослављен Дан наше елитне бригаде. Та историја бележи да је на Ђурђевдан 1830. године у Пожаревцу постројена прва чета Књажеве гарде, за коју су, по налогу књаза Милоша Обреновића, бирани по статусу и угледу најбољи младићи из својих нахија. Већ наредне 1831. године у састав гарде улази и музика, Књажевско-сербска банда.

Музичари су носили китњасту мундир него што је била одећа других војника. Изазивали су дивљење у народу и пленили својим изврсним музицирањем. То је и навело “Народне новине” да их 1834. године упореде са “најистакнутијим европејским бандама”.

Од тада до данас Гарда и њен оркестар представљају јединство лепоте, професионалности и отмености. У све то, као и у одличан и непоновљив звук гардијских дувача, уверили смо се и недавно на Топчидеру. Репертоар је био складан, сачињен баш тако да оно најбоље дође до изражаја.

Под вођством диригента потпуковника музичке службе Станислава Стојиљковића и потпоручника Александра Ђурова уживали смо у *Кијевским вратима*, Мусоргског, Хачатуријановом *Плесу сабљама*, Марквиновој *Шпанској циганској игри*. *Обливион* Астора Пјазоле је свакако ту да побуди посебне емоције, па мало опуштања уз *Осам тамбураша* и *У тем Сомбору*, до кулминације композицијом *На Дрини* Станислава Биничког, који је у Београду, почетком 1904. године, као војни капелник, истакнути музички педагог и композитор, образовао Музичку Краљеве гарде из које корене вуку скоро све музичке институције код нас. ■

Д. М.